

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:

Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	25 cèntims
Subscripció semestral	6 pessetes
Subscripció anual	10 pessetes

S U M A R I

El Carnestoltes a Sallent, pàg. 162. - La Sardana, pàg. 165. - Joc de paraules, pàgina 166. - Partit judicial de Figueres, pàg. 167. - Recordem-nos-en, pàg. 170. - Anecdolari català, pàg. 171. - Nostra Premsa, pàg. 172. - Manelic de Terra Baixa, pàg. 176. - Anecdolari català, pàgina 177. - Les muntanyes de Catalunya, pàg. 178. - Aforismes i proverbis, pàgina 182. - Folklore de la Pagesia, pàg. 183. - Camins antics de Sabadell, pàg. 186. - Fets històrics, pàg. 187. - Indrets de Catalunya, pàg. 188. - Anecdolari català, pàgina 189. - Una locució popular, pàg. 190. - Endevinalles, pàg. 191. - Entreteniments Instructius, pàgina 192.

El Carnestoltes a Sallent

Els dies 7, 8 i 9 d'aquest mes, es celebra la festa de Carnestoltes, i aprofitant aquesta avinentesa, ressenyarem el que ara fa més de vint-i-cinc anys tenia lloc a la vila de Sallent, per considerar-lo una nota folklòrica, degut a què va perdent-se i desfigurant-se tal costum.

Començava a celebrar-se el diumenge següent al 6 de gener. Durant tot el Carnestoltes es feia ball cada festa, tarda i nit; el dia abans del seu començament es feia un cercavila amb música.

Quan s'era, aproximadament, a meitat del Carnestoltes, colles de joves vestits grotescament passaven a cantar unes cobles humorístiques. De la recollida de diners que feien, es donaven la satisfacció d'ajuntar-se en un àpat, que era més o menys esplèndid, segons el que havien recaptat.

El dimarts de Carnestoltes, darrer dia de gatzara, volent també que els desvalguts s'associessin a la festa, es donava, a la plaça major, un dinar als desheretats, que per ésser arròs el primer plat, el poble l'anomenava «l'arròs dels pobres». Era servit pels joves de la vila, que aparellats i amb els millors

vestits, palesaven l'amor al proïsme, que sempre l'han distingit.

Després, a la tarda, hi havia ball de disfresses; al vespre, cercavila; i a la nit, altra vegada ball, i per comiat es ballaven els populars rigodons.

Durant els tres dies de Carnestoltes s'organitzava una lluïda cavalcada que recorria els principals carrers, repartint caramels als infants i als que no ho eren.

El dimecres, a la tarda, era un costum quasi general l'anar a enterrar el Carnestoltes, o com vulgarment es deia «a enterrar la sardina». Consistia en un berenar a fora vila, particularment al costat d'una font, i les famílies aprofitaven aquest dia, daleroses d'esbarjo, el mateix que fan en altres pobles el dia del dijous gras o llarder.

En retornar del berenar, es feia el *Reiembam* pel poble: una colla de joves anaven tots tapats amb robes negres i carregats de galledes d'aigua i sacs de farina, i amb el xivarri que feien, la gent sortia als balcons; aleshores, amb una esponja xopa d'aigua i lligada a l'extrem d'un bastó bastant llarg, procuraven mullar a les persones batxilleres, i després tot seguit els hi tiraven farina. Mentre feien el *Reiembam*, cantaven: «El pobre Carnestoltes, és un home divertit, ens escura les butxaques, i ens fa anar contents al llit. No ploreu no, no ploreu tant, que ell tornarà i vosaltres no, ue ue».

Així es celebraven i finien les festes de Carnestoltes, d'ara fa més de vint-i-cinc anys.

Actualment, el cercavila, la cavalcada, els rigodons, el *Reiembam*, tot va perdent-se, àdhuc el donar dinar als pobres, encara que en alguns llocs, com Artés i altres, conserven tan bon costum, però qui sap si, el dia de demà, també l'acabaran.

Abans de finalitzar aquesta descripció, anotarem algunes de les cobles que els joves cantaren, com hem dit, a la meitat del Carnestoltes, corresponents a l'any 1915:

Al poble de Barcelona
un popular ex-sultán
ha regalat, aquests dies,
un magnífic elefant.

A més de les criatures,
això anirà molt al pèl
als nuvis que a Barcelona
passen la lluna de mel.

Passejar-se per la gruta,
contemplâ els ànecs nadâ
i riure amb aquella trompa
que sempre demana pa.

Abans els que'ns visitaven,
quedaven enamorats
dels atractius que la vila
té per tots quatre costats.

Primer del Pont i les cases,
dels tres salts d'aigua després,
després del nostre caràcter
i de nostra esplendidès.

Mes, avui, els que ens visiten
s'enamoren, al moment,
d'aqueixes noies tan maques
que són l'honra de Sallent.

Fa dies ha que se senten
pels voltants del Riu-Cornet
uns trucs que fan agafar-ne
tan aviat calor com fred.

Tothom hi clava la seva
sens pensâ en què's dóna el cas
que uns operaris rebenten
la gran caldera del gas.

Veu's-aquí el fi d'una lluita
de dos llums fills del Progrés.
L'elèctric cantant victòria,
i el gas mort per sempre més.

F. FARRETERA.

(De «Els Amics del Folklore de Catalunya»).

UB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

La sardana

Tots els pobles, tant els que nomenem civilitzats, com els que denominem salvatges, perquè no viuen encara sota l'imperi de cap civilització, o bé perquè viuen dominats per civilitzacions primitives, tenen llurs cants, llurs danses, etc. En una paraula, tenen llur folklore.

Catalunya, la nostra bella terra que banyen les aigües tranquil·les de la Mediterrània (*Mare Nostrum*) —que un dia foren solcades per les naus catalanes, i que junt amb les genoveses i venecianes, ostentaren la supremacia comercial d'aquesta mar, i fins i tot de les altres que banyen les costes del món conegut fins llavors—, també té la seva dansa característica, millor dit, la seva dansa genuïnament nacional: la sardana, que fou qualificada pel nostre gran poeta Joan Maragall de «la dansa més bella de totes les danses que es fan i es desfan».

El veritable origen de la sardana es pot dir que és desconegut. Tot quant sobre d'ell s'afirma no són més que hipòtesis i vaguetats, unes més fonamentades que altres. La idea més generalitzada i que s'accepta com a probable és que la sardana procedeix de Grècia i que els hellenis, en fundar llurs colònies en la part Nordest de la nostra terra (Roses, Empúries...) regió que tots coneixem amb el nom d'Empordà, la deixaren com un dels patrimonis de llur domini i de llur civilització.

Prudenci Bertrana, el nostre vigorós novel·lista,

ens deia, temps enrera, que en una història del teatre publicada a França, en comentar la contribució de la dansa en el teatre de la Grècia primitiva, hi figurava un gravat, tret —naturalment— d'una escultura d'aquella època, en el qual es veien els dansadors agafats de les mans en una forma idèntica a la dels nostres sardanistes. Aquest es un altre detall que ve a reforçar aquesta hipòtesi, aquesta probabilitat sobre l'origen hel·leni de la nostra dansa nacional per excellència.

Partint d'aquesta probabilitat, és de creure que la sardana es ballà primerament a l'Empordà (i és per això, segurament, que els empordanesos tenen la fama d'ésser excellents sardanistes), i després, a mesura que el temps transcorria, s'expandí arreu de la terra catalana, fins que, en arribar el moment actual, no existeix cap poble ni poblet de Catalunya que no conegui la sardana i que no hagi sentit, alguna que altra vegada, les notes melodioses de la cobla dintre la seva circumscripció territorial.

La sardana és veritablement típica i tradicional. Els catalans, dansant-la, sentim la nostra ànima amarada d'un autèntic fervor racial, i, llavors, sembla més viu l'amor que professem a la nostra terra pairal. Els forasters, s'admiren del ritme i de la bellesa de la dansa. Són dignes de lloar els veritables sardanistes, que fan de la sardana un culte, i és per això que Maragall els dóna el màxim qualificatiu.

En resum, la sardana és la dansa d'un poble, de tot un poble, car, els catalans, sense distinció de classes socials, es donen les mans per a ballar-la com a veritables germans. Tots els catalans, doncs, tindriem de ballar la sardana amb sincera vocació, i d'aquesta manera contribuïríem també a l'enlairament de la nostra estimada Catalunya.

MANUEL SERRAT I PUIG.

JOC DE PARAULES

«A Madremanya madremanyegen amb un madremanyejador que tenen; ells amb madremanyejador i jo sense madremanyejador, a veure qui madremanyejarà millor!»

Figueres. - La Plaça de Catalunya.

Partit judicial de Figueres

L'ALT Empordà és d'uns 1.236 quilòmetres quadrats, i malgrat haver-hi molts pobles, cap d'ells, a excepció de la capital, no arriba al nombre de 4.000 habitants. Com a curiositat d'aquesta comarca, és la d'haver-hi uns quants pobles que comencen per Vila. A continuació detallarem els pobles que componen aquest partit, la capital del qual és Figueres.

	Habitants	De Figueres, en quilòmetres
Agullana	1.800	21
Albanyà	300	24
Alfar	345	3
Avinyonet de Puigventós	575	5
Boadella	505	15
Borrassà	750	7
Cabanes	825	5
Cabanelles	905	14
Cadaqués	1.500	33
Cantallops	650	24
Campmany	815	15
Castelló d'Empúries	2.350	10

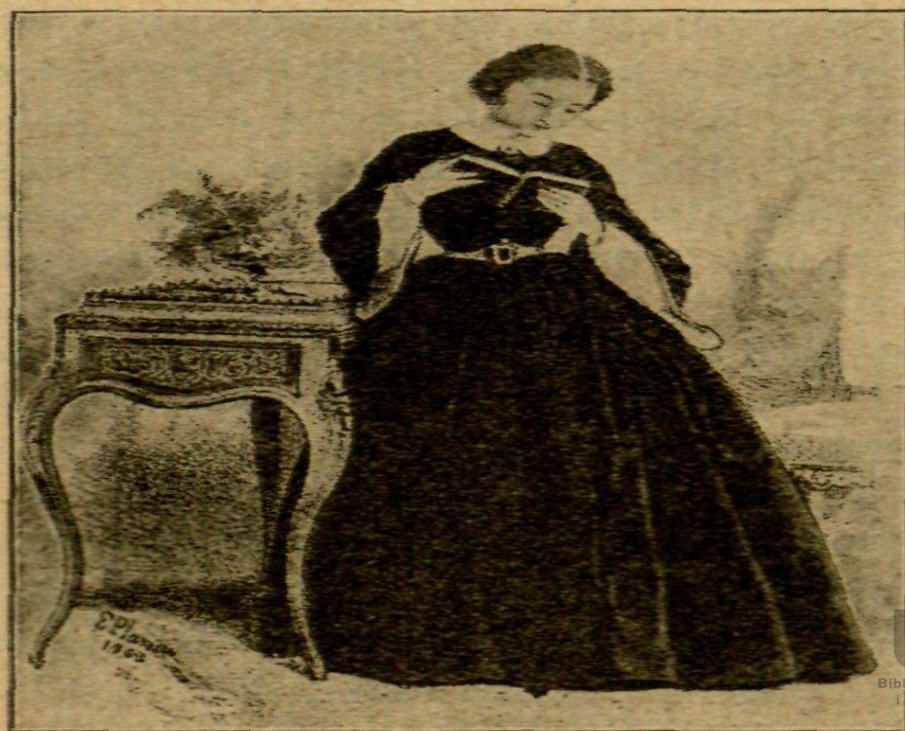
	Habitants	De Figueres, en quilòmetres
Cistella	718	12
Ciurana	274	10
Crespià	628	18
Colera	701	33
Darnius	1.158	18
Dosquers	198	21
Espolla	987	15
Figueres	16.200	
Fortià	489	9
Garrigàs	730	10
Garriguella	932	14
La Jonquera	1.642	20
La Bajol	250	27
Lledó	1.091	15
Llançà	2.105	25
Llers	1.285	6
Massarac	449	11
Maçanet de Cabrenys	1.608	29
Mollet de Peralada	370	13
Navata	889	10
Ordis	430	9
Palau de Santa Eulàlia	250	12
Palau Sabardera	1.104	20
Pau	552	22
Peralada	1.508	7
Pedret-Marçà	200	11
Pont de Molins	524	6
Pontós	620	13
Port-Bou	3.000	40
Port de la Selva	1.431	33
Rabós d'Empordà	504	15
Riumors	430	10
Roses	3.112	19
Sant Climent Sassebes	864	12
Sant Llorenç de la Muga	700	18
Sant Miquel de Fluvià	300	18
Sant Pere Pescador	1.151	18
Santa Llogaia d'Algama	259	5
Selva de Mar	502	35
Tarabaus	172	8
Terrades	612	13

	Habitants	De Figueres, en quilòmetres
Torroella de Fluvià	507	14
Vilabertran	851	3
Vilafant	611	3
Vilajuïga	958	18
Vilamacòlum	500	13
Vilamalla	303	6
Vilamaniscle	302	18
Vilanant	530	8
Vilasacra	429	5
Vilanova de la Muga	814	12
Vilatenim	267	3
Viure	570	11

Aquesta comarca alt-empordanesa és rica per la seva producció agrícola i forestal, i és per això que no és d'estranyar que a Figueres, capital d'aquesta comarca, el dijous s'hi efectuï un dels mercats de més renom de Catalunya.

L'aviram de l'Empordà és molt apreciada a Barcelona; palesament ho demostra els nombrosíssims compradors que es desplacen setmanalment a Figueres.

FRANCESC BONAVENTURA VILÀ.

Tipus de senyora vuitcentista.

Recordem-nos-en

per

EL VELL FOLLET, de

VUITÉ ANIVERSARI DE LA
MORT DEL FOLKLORISTA
ROSSEND SERRA I PAGÉS.

No hem volgut que passés en l'oblit, i des d'aquestes pàgines de CURIOSITATS DE CATALUNYA, volem remarcar la personalitat del que fou il·lustre folclorista Rossend Serra i Pagès, traspassat a millor vida el primer de febrer de l'any 1929.

Amb poques paraules exposarem la figura d'aquest gran patriota, i diem patriota, perquè el treball que havia desenvolupat durant els anys de la seva vida, fou una tasca que demostra el seu esperit d'amor terral, que amb el seu entusiasme per la recerca, al cor del poble, de tot el seu tresor, el tenia per aquests motius veritablement conegut.

Per això diem, convençuts, i els fets ens ho demostren, que com més es coneix un poble, més se l'estima. En Serra i Pagès l'estimava, perquè l'estudiava a fons, el coneixia de sota arrel per les investigacions que d'una manera agradosa havia realitzat. Estudiar Catalunya, nostra mare espiritual, i donar a conèixer el seu tresor, és la millor petjada que pot deixar un fill de la terra.

El nom d'en Serra i Pagès, resplendeix entre els grans catalans qui despertaren l'ànima i l'esperit de nostra estimada Pàtria.

Es per això també que no podem passar en silenci, avui, amb motiu del vuitè aniversari del traspàs d'un home que el consideràvem modèlic, ja que tantes i tantes eren les virtuts i les qualitats que l'ornaven.

Les seves obres i conferències donades a diverses entitats culturals, sobre els estudis d'investigacions

folklòriques que realitzava, li sabem veure com la seva intel·ligència claríssima li permetia raonar dels seus arguments amb una justesa tal, que resultaven irrefutables. Més d'una vegada, per aquests motius, recordem els seus treballs que són una veritable joia.

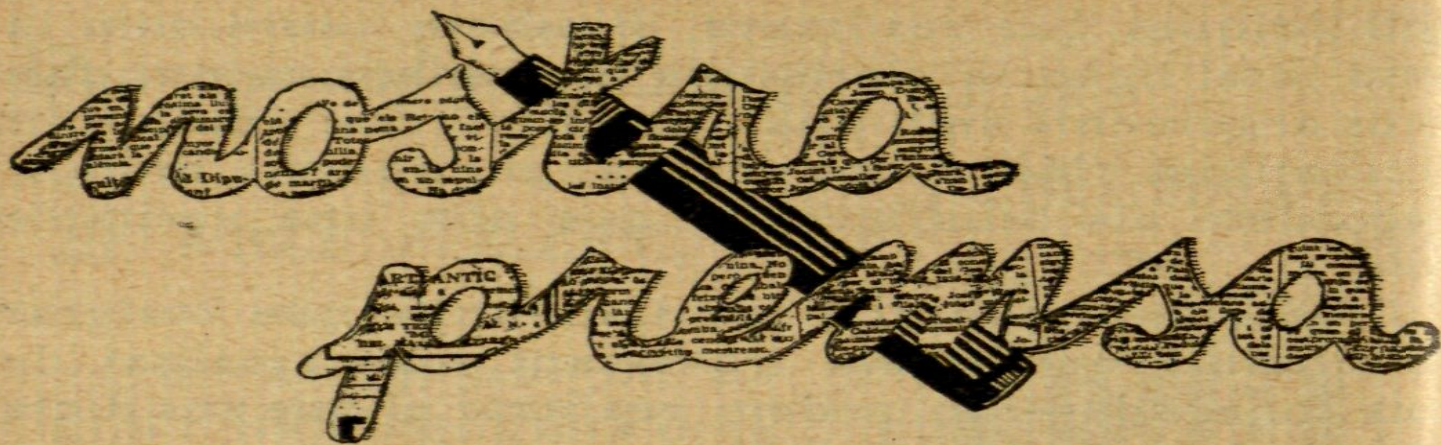
Aquests dies incerts per Catalunya, que malgrat la situació que estem travessant —anormalitat de tots coneguda— no podem realitzar el que ens dicta el pensament per a retre-li el nostre homenatge, serveixin aquestes modestes ratlles com el millor tribut per testimoniar-lo avui i sempre; això és el començament del camí per a dedicar-li, en altre temps de pau, millor memòria tots els folkloristes catalans.

Anecdolari català

Al teatre del Liceu, la nit del 29 de desembre del 1903 fou la més memorable, per haver-se anunciat que el tenor Francesc Viñas, cantaria el «racconto» de Lohengrin, en català; la sala, plena de gom a gom, semblava la d'un dia de festa excepcional. El públic estava a l'expectativa; molts dubtaven que aquella pàgina magistral pogués resultar en català i creien que cap altra llengua no es prestava tant com l'italiana per fer-ne ressortir les bel·leses musicals. Era la primera vegada que al Gran Teatre del Liceu un artista de fama volia enaltir amb tot el seu art la parla catalana.

Cada paraula sortia dels seus llavis amb una claredat pura, amb una intensitat dramàtica, amb un color dolcíssim que arribava a l'ànima dels oients i electrificava la gran multitud. Fou una revelació. Al final del «racconto», el públic no pogué contenir-se i s'aixecà en mig d'una ovació apoteòsica, en la qual les senyores no paraven de fer voleiar els mocadors. No s'ha vist mai una manifestació més espontània ni més grandiosa; per això hagué de repetir-se el «racconto» i en acabar tornà a renovar-se l'ovació.

Prensa Comarcal

VILANOVA I LA GELTRÚ

(Continuació)

DEMOCRACIA.—Semanario republicano federal. Organó del partido republicano federalista del Distrito de Villanueva y Geltrú.

1907.—385 X 275 mm.—4 pp.—Castellà.

EL CALASANCIO.—Revista mensual. Organó de la Asociación Calasancia de Villanueva y Geltrú.

1908.—240 X 170 mm.—16 pp. i cobertes.—Bilingüe.

CANTACLAR.—Setmanari satírich amb ninots.

1908.—220 X 160 mm.—16 pp.—Velografiat.—Català.

BOLETÍN DE LA CHOCOLATERÍA DE R. BALLESTER.

1909.—Castellà.

LES ESCOLES OBRERES DE VILANOVA I GELTRÚ.

1909.—360 X 230 mm.—4 pp.—Circumstantial.—Bilingüe.

LA PERFECTA OBRERA.

1909.—320 X 220 mm.—4 pp.—Mensual.—Bilingüe.

VILLANUEVA Y GELTRÚ.

1909.—265 X 190 mm.—16 pp. i cobertes.—Núm. únic.—Bilingüe.

BOLETÍN DEL «CASINO ARTESANO».

1910.—Castellà.

LA VOZ PÚBLICA.—Semanario liberal.

1910.—380 X 275 mm.—4 pp.—Castellà.

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

EL SINDICALISTA.—Periódico quincenal. Organo de los Sindicatos obreros de Villanueva y Geltrú.

1912.—350 X 250 mm.—4 pp.—Castellà.

BOLETÍN DE LA CÁMARA DE LA PROPIEDAD URBANA DE VILLANUEVA Y GELTRÚ.

1913.—215 X 160 mm.—16 pp. i cobertes.—Mensual.—Castellà.

EL SENYOR RAMÓN.—Sortirà sempre que estigui trempat y vulgui fer feina.

1913.—320 X 220 mm.—4 pp.—Català.

THEMIS

ANY I — NÚMERO 10 — SORTIRÀ EL 5 I EL 20 DE CADA MES — REDACCIÓ PLATJA 40. 2.^a
VILANUEVA I GELTRÚ — 20 DE NOVEMBRE DE 1915

BREUS CONSIDERACIONS

DOS LLIBRES

DE BERNARD PALISSY

LA RECEPTA VERITABLE

Bernard Palissy, en sa primera obra que publicà en l'any 1564 formulà una sentència punyent dintre sa ingènua senzillesa. Sota el títol, llarc heterogeni i amb ganes d'altruisme, hi ha una marca, que si bé molts autors l'endossan al llibreter, ofereix tanta patibulada vida de l'obrer i de l'artista de les terres, que bé pot atribuir-se a sa resig-nada ironia.

Aquesta marca, quin dibuix és mig infantil i mig caricaturesc, representa a un generalat volguent llençar-se vers Deu, quils pot veure de mig cos entre els núvols, però, el feble impuls de ses ales està vençut pel pes d'un paquet que en una mà porta. Entorn d'aquesta representació epigramàtica, hi ha la sentència, amargura sobreixida d'aquell esperit gran i entusiasta, fins en sos errors. La llegenda diu aixís, en francès arcaic: «Povreté empêche les bons esprits de par-venir».

Eterna reflexió expressada amb una gracia no igualada abans ni després. Veritat profunda i descoratjadora per a els enamo-rats de tota mena: ja d'una forma, ja d'una idea, ja d'una dona, ja d'un somni, ja de tot plegat.

És el pes de la materia que fa inclinar la balança; és l'or posat en un plat que fa aixe-

car la ploma, l'espasa, les ales i els besos que amb prou feines reposen en l'altre. I el jutjament de l'home, adroguet interessat, depèn del pes, més no del volum, depèn, tant en la materia com en la forma, més de l'ex-berancia que de la proporció. És l'atracció terrena, força centípetra, irresistible que en-tonça nostres peus en el llot, mentre l'espe-rit se daleix en regions pressentides. És, com en les estrotes d'en Maragall, allò que priva d'arribar a aquelles regions ont ha volat nostra Mare.

Al País, si vas al cel,
dibuixes fins la Mare nostra.
— Au! feliç, no fa pas paup
per amor d'aquesta burlesca
la dur repentiada al coll
i en la terra se'n fa fort.

El llibre que contenia aquesta marca te-nta aquest títol:

«Recepta veritable, per la que tots els homes de França podran conèixer la fàbrica de multiplicar i augmentar llurs tresors».

«Item, aquells qui no han hagut jamai co-neixement de les lletres, podran aprendre una filosofia necessaria a tots els habitants de la terra».

«Item, en aquest llibre està contingut el dibuix d'un jardí tan delectable i d'una in-vençió, com mai s'hagi vist».

«Item, el dibuix i ordenança d'una vila fortificada, la més impenable que cap home hagi sentit a parlar, compost per mestre Bernard Palissy, obrer de terra e inventor de les *rustiques, figulines* del Rei i de Mon-senyor el duc de Montmorency. Par i Co-nestable de França, habitant a la vila de Xaïentes».

FULLA SOCIAL.

1914.—250 X 170 mm.—4 pp.—Català.

EL GRITO DEL PUEBLO.—Semanario republicano radical federal. Organo de los radicales del Dis-trito de Villanueva y Geltrú, afecto al partido que acaudilla D. Alejandro Lerroux.

1914.—355 X 250 mm.—4 pp.—Castellà.

PORVENIR.—Portavoz del sentir tradicionalista de Villanueva-San Feliu.

1914.—442 X 320 mm.—4 pp.—Castellà.

FULLA DE LES ESCOLES OBRERES.

1915.—330 X 240 mm.—8 pp. i cobertes.—Mensual.—Català.

UAB
Institut de Comunicació
i Hemeroteca General

THEMIS.

1915.—330 × 240 mm.—12 pp. i cobertes.—
Quinzenal.—Català.

DINASTIA.—Periódico liberal. Organo del Distrito
Villanueva-San Feliu.

1916.—380 × 270 mm.—4 pp.—Setmanal.—
Castellà.

COSTA DE PONENT.

1917.—2.ª època.—440 × 320 mm.—4 pp.—
Català.

TRESOR MARIÁ.—Portaveu de la Congregació Ma-
riana.

1917.—245 × 175 mm.—14 pp.—Circumstan-
cial.—Català.

VILA-NOVA.

1917.—350 × 245 mm.—8 pp.—Quinzenal.—
Català.

PIKA-PIKA.—Semanario festivo estudiantil. Despam-
panante, antiespasmódico y regocijante.

1918.—275 × 195 mm.—8 pp.—Castellà.

PIKA-PIKA.

1918.—Segona època.—Castellà.

BOLETÍN MUNICIPAL DE VILLANUEVA Y GELTRÚ.

1919.—390 × 280 mm.—2 pp.—Diari.—
Castellà.

ESCOLES OBRERES.

1919.—280 × 220 mm.—4 pp.—Mensual.—
Català.

FULLA VILANOVINA.

1919.—320 × 220 mm.—4 pp.—Català.

EL VILANOVÍ.—Setmanari d'interessos locals.

1919.—350 × 245 mm.—4 pp.—Català.

JUVENTUD.—Revista quincenal ilustrada. Literatura,
deportes, cosquilleos.

1920.—280 × 190 mm.—8 pp.—Castellà.

L'ONZE DE SEPTEMBRE.—Periòdic nacionalista inde-
pendent.

1920.—372 × 263 mm.—4 pp.—Quinzenal.—
Català.

FLIRT.—Setmanari humorístic. Notícies, Literatura,
Esports i...

1921.—245 × 175 mm.—8 pp. i cobertes.—
Català.

POMELLS DE JOVENTUT DE VILANOVA I GELTRÚ.
1921.—345 X 240 mm.—4 pp.—Mensual.—
Català.

PERIÒDIC NACIONALISTA

TECHNICAL DEPT.

April 1

VALUATION: On the 28th October 1984

047526

Preço: 1 Realizado - Caixa Caixa e Sortirá de dias 10, 20 e 30 de cada mês - Para se inscrever 2 ptes. trimestres. Um número 99 de

[illegible][illegible]

En sistema de caixa, tem-se de diferenciar entre Norte - Este: Passa-se uma longitude positiva.

com a tal anteficció i notable. L'East es obra
de Platon, la Nació es obra de Déu.

Si Anglaterra, Alemanya o qualquiera d'elles
Estar envella i conseqüent, poden per nos-
"Estar espanyol, Espanya, com Ems des-
partament i els espanyols, per aquell fe, ve-
ríssim anglés, alemany, etc., mentre que
galla, els castells, els vascos no perdrien
Riu Neclonides i conseqüentment anar de Ca-
herry, de Galla i de Vascos, perquè aques-
tes Nacionalistes són natures i per conseqüent
indestructibles.

Per això, vulguem que en la Nació del català de Catalunya, com la Pàtria i Nació del català de Castella. Per això en nom de Nacionalistes i per això Nacionalistes i Nacionalistes que natura de dir en donat, i que l'Estat indefinitament i contra Natura en donat.

VEGETATION

En le dernier siècle municipal, c'est-à-dire le siècle républicain, il nous a été donné la plus précieuse leçon par Dugué et Corti de défiance face aux passions politiques, d'observer le spectacle des tristes du Miror, ces nostalgiques d'aristocratie et d'absolutisme, sans mesure ni de sens, de raison, et sans avoir la vanité de la Préméditation, à regarder sans cesse, corrigés par exemple, Alcibiade, à leur tour, pour ne pas se laisser aller à ce que prodigieusement le Conseil leur avait dit: «Des gens comme Alcibiade n'ont rien à faire au Réal ni rien guai? Les républicains n'ont-ils? O Alcibiade, ne vas que à peine possible les sentiments de l'Association, et ne va pas à la cause de cette cause, caprice d'homme, et ne va pas.

Nosaltres treiem que no és mala fe, sinó lig-
namenta, (digueu-nos de tot amb l'honra que el
mestre, i creiem que l'Alcalde (amb nos i totes
nuestres), agura la felicitat oblige a tots els
nuestres i volem a dir aquesta cosa, perquè

[illegible]

Capitula de La República — L'existència d'alguns a Costa per Vilanova, era seria la base que transcrivien a continuació.

El Director de La República — Fills se-
nyor meu.

Llego en el día de la vuestra dirección con respuesta al día d'ayer, un artículo sobre el caso de El regimiento autómata, l'hec interés l'espero de la vuestra honrada una rectificación.

pero de lo que usted denomina una rancia y
imposible obra de la Asamblea de Procu-
radores del 94-95 del College de Barcelona
por a moltar a la escuela industrial i har-
damente que dirige a su equi sobre la paraisa
de la asamblea de la escuela de la escuela, varo
en la escuela de la escuela de la escuela.

Tota els que voreu sentir-ne són testats de que les meves primeres paraules foren d' protesta per la interrupció de que fou objecte el senyor Aiguera i d'afirmació del dret que venia als catalans de parlar en la nostra lleng.

JOAN TORRENT.

Manelic de Terra Baixa

DAVALLAVA d'alta serra
simpàtic i rialler,
i anava a la baixa terra
a cercar-hi una muller.

Era innocent de la vida
i tenia un cor d'infant,
i en veure tanta mentida
maleïa el món farsant.

Un feudal de mala entranya
li volgué robar l'amor,
Manelic que llops escanya
també va escanyar el traïdor.

De l'enemic mai s'aparta
perquè és fort com un tità,
i amb braó defensà Marta
dels braços del seu tirà.

I fugí cap a muntanya
com un cavall a galop
duent a coll sa companya
i cridant: «He mort el llop!»

Manelic de Terra Baixa
pels cimals ta veu retrunya
duus espardenyes i faixa
i ets l'heroi de Catalunya.

LL. POU I SOLÀ.

Anecdolari català

Una vegada a Olot, els dos pintors Casas i Rusiñol, varen comprar tota la parada d'uns terrissaires. S'acostava una dona i preguntava:

—Quant, aquesta olla?

—Dos rals.

—Quaranta cèntims.

—Primer la trencarem, mestressa!

I rebotien l'olla per terra. Es presentava una altra compradora.

—Aquests plats, a quant?

—A tant la dotzena.

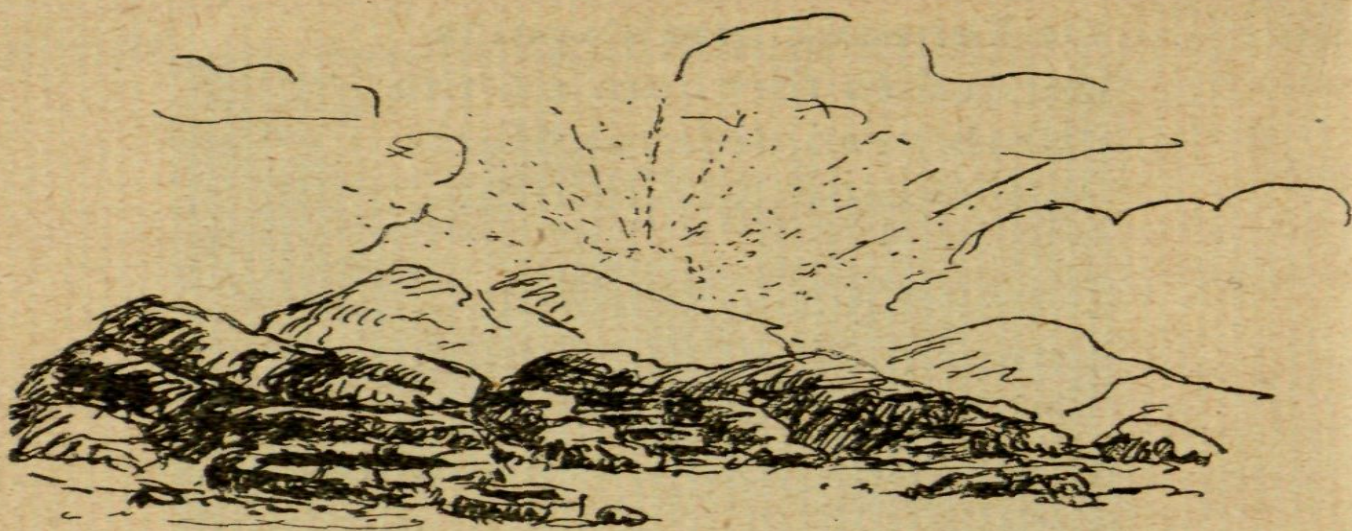
I la dona deia a la que l'acompanyava:

—Poc són gens cars.

—I què han d'ésser cars! Si són regalats, si ens estem arruïnant. Si el que hauríem de fer seria trencar-los.

I encara no ho acabaven de dir que venia una trencadissa que feia esborronar. Al cap d'una hora mig Olot feia rotllo davant d'aquells terrissaires que no deixaven una peça sencera de la seva parada.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Les muntanyes de Catalunya

XXVI

T H U É S

UNA continuació de la bellíssima excursió ja descrita dels Estanys de Carançà, és l'itinerari dels Estanys a Thués.

Un cop estem a la Collada de Carançà i hem passat l'Estany Gran, seguim la ribera que s'escorre mansoiament en ample llit, repartint sovint el seu corrent, que s'escampa en els amples aiguamolls, o bé es confon en els llargs estanyols que es succeeixen, més o menys replens d'aigua, segons les èpoques de l'any.

Grans enderrocs, clapisses i tarteres, acompanyen els costats de la desolada vall.

Més endins, els pins s'arrelen arreu en la part més baixa, recargolats, somoguts i sovint transportats, si no morts i dessecats per les intenses allaus.

Si més amunt el terreny es mostrava esfereïdor, aquí, en aquest indret, es mostra aterrador, ja que l'única i escassa vegetació que s'hi troba fa encara l'espectacle més espantós. Tots els arbres estan corsecats, foradats, esmaperduts, i tan recargolats i secs, que donen la sensació d'una destrucció espantosa.

Més avall de l'estany, seguim per la part dreta del riberal, per un viarany sovint fonedís per entre l'etern glebatge i els agombolaments de roques i

pedregall. Baixa a la dreta l'aigua de la deserta i amagada Coma de l'Infern.

La vall torna a eixamplar-se, formant una replanada que presenta tots els caràcters i aspecte d'un gran estany escolat, planell, cobert tantost d'aigua, com de grans aiguamolls, el qual perill cal evitar.

En un costat s'hi veu la Jaça, a 2.230 metres d'altitud.

El camí s'enlaira per a evitar l'engorjat de roques per on el riu es llença desbocat, formant bells i variats saltants.

El paisatge ja es torna més plàcid, a mesura que ens anem apartant dels indrets descrits.

Passem per la Jaça de les Eugues, composta de frescos pasturatges, en un planell enlairat al costat esquerre de la vall. El camí baixa a tocar el curs del riu, on es veu un bonic salt engorjat entre roques i arbres. La visió és tan silvestre, com aterradora és la vall anterior.

Tota la vall de Carançà és un seguit de planells esglaonats, amples, que acaben tots en embut, on el riu hi salta tot joganer, per a guanyar els desnivells.

Arribem a un magnífic saltant de la ribera que es llença d'una alçada d'uns 30 metres, amb una impetuosa força. L'aigua, en la seva caiguda, s'esberla, abans d'arribar al fons, dessobre uns trencats penyals que sobresurten, descomponent-se al retop, i cau tota allisada en regalims intensos que s'ajunten novament, per caure acoplats al fons del pregon gorg.

El camí baixa sobtadament. A l'esquerra es veu el Pic de la Xemeneia, de forma molt rara i trencada, dominant la vall, i més separat el Pic Moneliet, d'aspre caient, les puntes del qual graten els 2.728 metres.

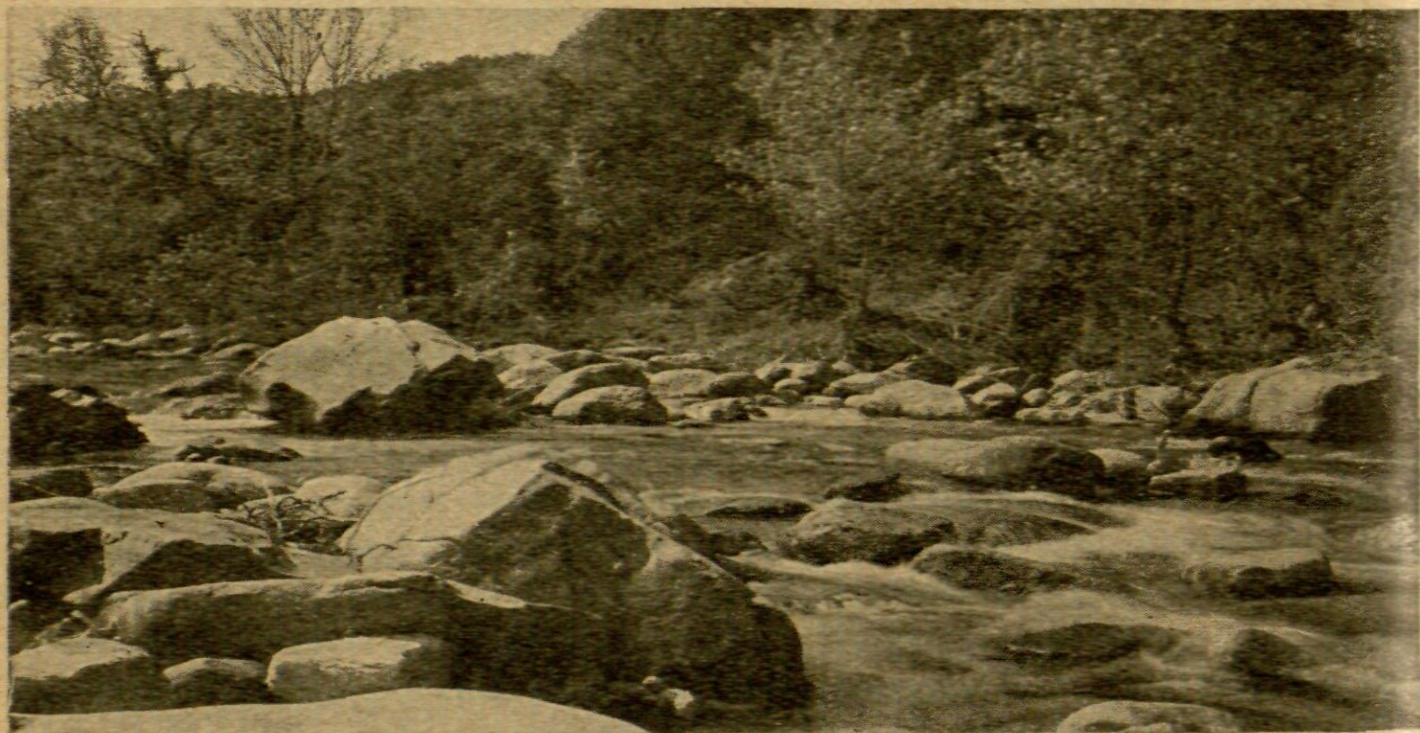
Passem per la Jaça de Carançà. La cabanya queda a l'esquerra del camí, i a la dreta s'hi troba l'encreuament de camins. A la dreta baixa el de la Coma de Bassibés, i a l'esquerra, per dessobre la cabanya, puja el que va a Fontpedrosa.

Seguint el camí, la vall va estrenyent-se i s'engorja. Les seves vessants es veuen més dretes i abruptes; el fons del riberal és emboscat i ple de rocam; abunden, entre gran varietat d'arbres, els avellaners;

en les altes vessants es veuen negrejar els pins.

Es veuen una continuada successió de paisatges preciosos i incomparables, formats pel llit tortuós i embarrancat del riu, i per les hermoses i variades arbredes que li donen la sensació d'un immens parc natural. El rocam s'agombola pintorescament al pas de l'aigua que hi rumbeja esbojarrada, oferint belles perspectives.

Tot l'aspre murallam, cada vegada es veu més

Bell aspecte del riu.

vertical, les gorges s'estrenyen i el riu sembla que trobi barrat el pas.

Travessem el riu per un pontet palanca, molt ben construït, de l'amplada del camí. Es la primera palanca de les set que s'ha de travessar el riu en el trajecte del vertical i tortuós engorjat. Els penyals que tanquen la gorja es veuen avançats del terror en la seva part superior, i sembla que hagin de caure'ns a sobre per a cloure l'espai.

Passem la segona palanca. El riu, saltant i botzinant, corre tot esbojarrat, llençant escuma d'un costat a l'altre, per sortir del caòtic i paorós laberint en què els penyals s'encreuen com per barrar-li el pas, que a voltes gairebé no es veu el blau del cel, i on hi ha moments que s'arriba a dubtar de si la vall

pot tenir sortida, talment sembla que vagi a penetrar en el més pregon sot, faltat de tota sortida. L'aigua, en el seu curs, pren variats tons, verdosos, blaus, blancs, negrencs i virolats.

Passada la tercera palanca, es troba una font ben avariada, al marge del camí, pròpia per a fer-hi un reposat descans.

El curs del riu és talment dificultós, que passa tot just encaixonat en un gran tall o bretxa de seguides i corbades penyes. S'ha hagut d'obrir pas pel camí, a barrinades, llimant i buidant les roques que s'alcen retallades damunt la testa.

Abans d'obrir-se el camí nou, el vell viarany no tenia cabuda junt amb el riu, al fons de l'engorjat, i emprenia una forta pujada, que es feia molt fatigosa, per tal de guanyar el cim.

Passades les set palanques, fruïnt constantment de les perspectives grandioses del pregon engorjat, s'arriba a un petit establiment de piscicultura.

Deixem el pont sense travessar-lo a l'esquerra, davant mateix del petit establiment, emprenent el camí que passa al bell costat del riu. La gorja fa una gran colzada entre murs de roques i es presenta al fons la sortida.

Arribem a l'entrada de les gorges. Un petit túnel dóna sortida al camí. La gorja queda tallada en sec. El ferrocarril elèctric passa enlairat per un gran viaducte damunt l'entrada.

El camí desemboca a la riallera vall del Tet, ampla, desembrassada, si bé circuïda per altes muntanyes; camps i prats arreu ombrejats per grans noguers.

Baixem dret al poble, situat a ambdós costats del Tet.

I arribem, al cap d'unes 5 hores de l'Estany Gran. Thués té estació de ferrocarril, que es troba a curta distància, i seguim avall a la carretera per a baixar a l'establiment de Thués.

Es troba a 751 metres d'altitud i està obert tot l'any. La temporada oficial és del primer de maig al primer d'octubre.

El lloc és magnífic, i l'establiment, restaurat, està instal·lat a bona altura.

Té 42 fonts termals, de composicions i temperatures diferents, des dels 22° C. als 78° C. de temperatura. Aquest lloc tan ric en fonts, antigament era conegut amb el nom d'Aigües Caldes.

Al seu terme s'hi troba un bon parc, amb alta i frondosa arbreda.

Les seves aigües s'apliquen molt especialment per a l'artritisme i tota mena de dolors reumàtics. A més, té fonts especials per al tractament de les malalties de la pell i neurosisme.

I per últim, per a completar aquesta breu descripció, direm que té uns bells envoltants, magnífics per a passar-hi una temporada, amb un clima més que excellent.

* * *

Al proper número us parlaré d'una excursió al Vernet.

J. NADAL I RIBAS.

AFORISMES I PROVERBIS

Qui primer va al molí,
aquell mòlt.

Qui viatja de nit,
no veu més que estrelles.

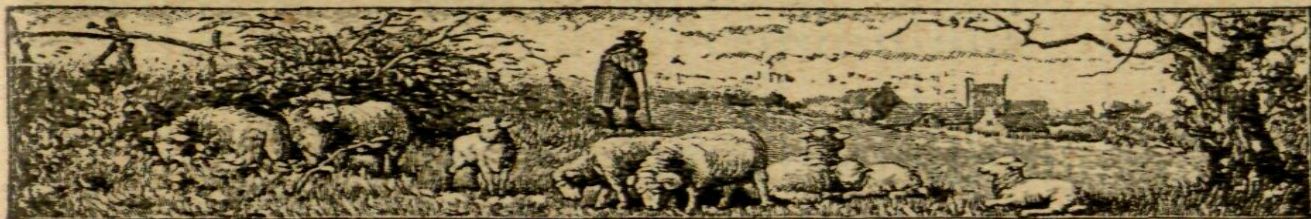
Mira't tu,
i no diràs mal de ningú.

No hi ha millor mestre
que la necessitat i la pobresa.

Pluja menuda la terra ajuda,
un bon ruixat la terra bat.

Qui paga descansa,
i qui cobra, més.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Folklore de la Pagesia

« Ruc », « somera »

(Continuació)

*Qui va amb rucs i amb dones,
no camina totes les hores;*

es diu comparant els inconvenients d'acompanyar el sexe dèbil amb els d'anar amb un ruc que brama, ensuma, s'atura a mossegar una herba, o a beure, satisfer altres necessitats, etc. I, si és d'edat,

*Ase vell,
carregat de mosques;*

i, de més a més,

*Ase vell,
carregat de vicis.*

*Ruc vell,
carregat de nafres.*

Les gambiroles de mare i fill han donat lloc a dir:

*Somera que té polli,
no va mai dreta al molí.*

Tornant a les comparacions del ruc amb les dones, hem de dir que sovintreja:

*Dones i ases,
perdició de cases.*

*Dona boja i burro guit,
bon profit!*

*Dona boja i burro guit,
vaja un partit!*

*A l'ase i a la mala muller,
a bastonades t'hi has de fer.*

I, encara que no tan irònicament, abunden els
símils que ajunten l'home i el ruc:

*Home casat,
ruc espatllat.*

*Vidu sense fadri,
diga-li polli.*

En ponderar l'excessiva bondat d'una persona en
certs casos, se li diu:

*Bo, bo,
vol dir ruc.*

*Massa bo,
vol dir ruc.*

Si cau un ruc, sentireu invocar Sant Antoni en
son favor, com volent dir: —Pobra bèstia—; i, en
canvi, si es veu caure una persona, sobretot si s'hi té
alguna familiaritat, se li diu, rient:

Sant Antoni, que el ruc cau!

A qui és sumament enamoradís, se li tira en cara
el defecte dient-li que és com

*L'ase d'En Mora,
que de tot s'enamora.*

*Ha de valer molt poc l'ase
que no pugui estrenar una albarda;*

UAB
Biblioteca General
i Hemeroteca General

vol dir que, per molta que sigui la pobresa d'una
persona, no li mancarà ocasió d'estrenar alguna

peça de roba i no haver-se de vestir sempre de caritat.

*No diguis molt bé del ruc,
fins que el tinguis conegut;*

ço és, «no et fiïs de la prudència i honradesa d'una persona, que no en tinguis alguna prova».

Hom lamenta l'excessiu càstig que es dóna a una criatura dient:

Porta més llenya que un ruc gesser;

com es diu, quan es dóna a algú treball sense compassió.

Donem idea de la mansuetud del burro quan diem:

Carregat com un ruc,

amb el qual comparem qui suporta resignadament moltes i pesades càrregues.

VALERI SERRA I BOLDÚ.

(Acabarà).

Tipus vuitcentista d'encarregada de serveis.

Camins antics de Sabadell

(Continuació)

CAMÍ A SANTIGA I A SANTA PERPÈTUA DE MOGUDA

EL carrer anomenat del Pedregar baix, abans de Granollers, amb el Portal del Carme (aterrat en 1834) abans de Granollers, hi sortia el camí a Santiga i Santa Perpètua de Moguda i Mollet, també utilitzat per anar a Granollers.

El camí antic des de l'esmentat Portal, seguia per on avui hi ha el carrer de les Tres Creus (dit així perquè era també camí al molí de les Tres Creus) i aproximadament per l'actual carretera baixava al riu Ripoll, fins a la fàbrica Brujas (Sabadell Tèxtil); aquí, al mateix indret on hi ha actualment el pont, travessava l'esmentat riu. Emprenia després la costeruda pujada pel camí de carro.

A dalt, trobava el camí carener de Castellar del Vallès a Ripollet o Masrampinyo. Pocs moments d'haver seguit aquest camí deixa a la dreta el de Càn Roqueta, i més avall també a la dreta, el que continua per Càn Llobateras, per anar a Ripollet.

Per anar a Santiga i Santa Perpètua de Moguda, després d'haver deixat el que mena a Ripollet, travessa la carena per un petit collet, i d'aquí davalla fins a Santiga, poble que consta de comptades cases, on hi ha una típica placeta de bell estil, al costat de l'església.

De Santiga a Santa Perpètua de Moguda, el camí antic surt pel costat de la Caseta (casa que està al costat de l'església), passa per davant d'una magnífica eura, i més avallat travessa el torrent, i en pocs moments anava a Càn Garcia.

Del torrent de Santiga a l'esmentada casa, el camí és quasi del tot perdut.

De Càn Garcia, continua la mateixa direcció anterior, travessa la carretera actual i el camí d'aquesta a Càn Salau, i descrivint una ampla corba retroba la carretera a l'entrar al poble.

En 1894, els sabadellencs demanaren a la Diputació Provincial que emprengués les obres de construcció del camí veïnal de Sabadell a Mollet, que ja havien estat començades en 1868, les quals, malgrat les moltes despeses, no van avançar gaire; fins no fa molts anys que està establerta l'actual carretera.

FRANCESC GOSALBES I CASTAÑÉ.
(De «Amics del Folklore de Catalunya»).

(Continuarà).

FETS HISTORICS

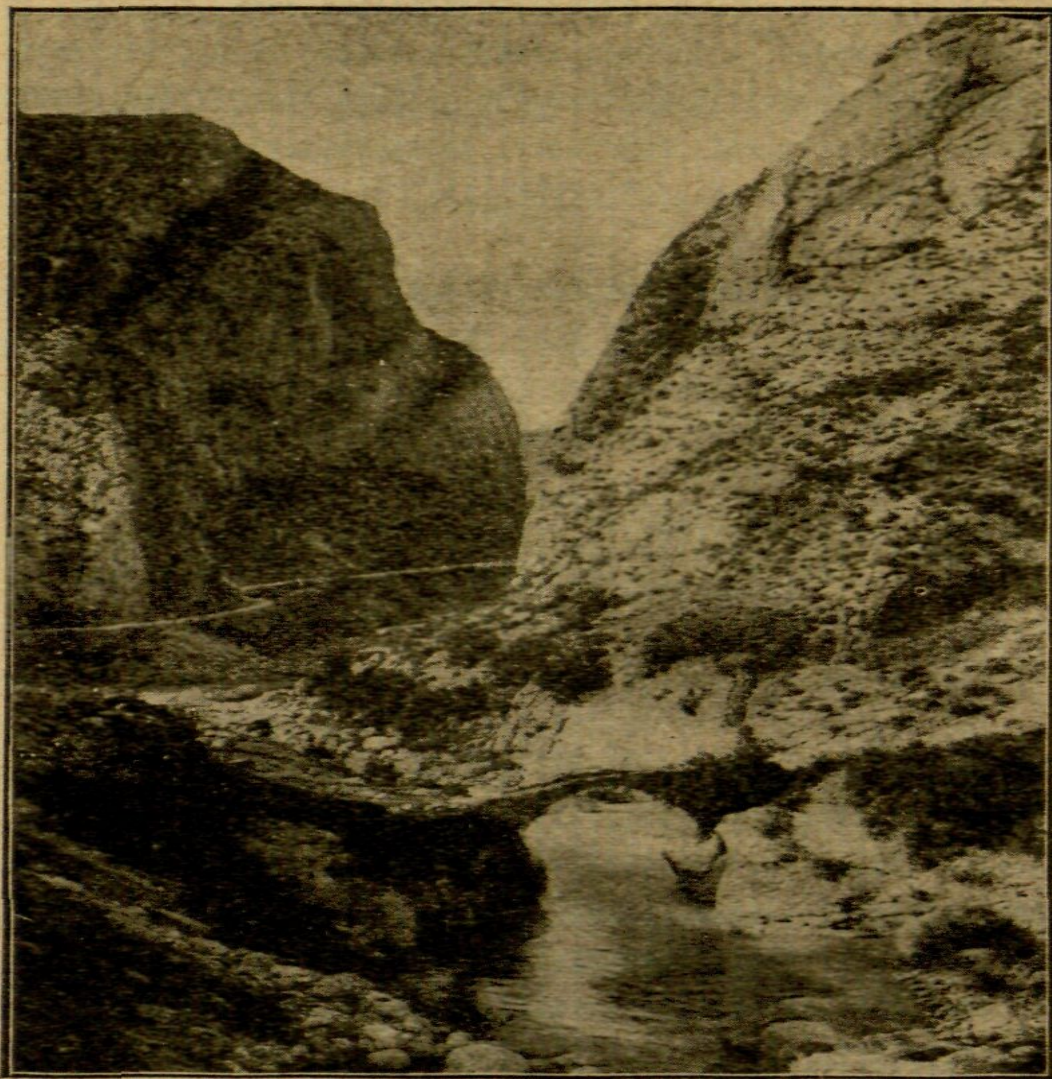
Els traïdors

EL dia 24 de febrer de l'any 1646, fou posat en capella a la ciutat de Barcelona el batlle de Mataró, Geroni Fornells, que fou delatat i inculpat d'haver volgut traïr la ciutat de Barcelona. S'instruí contra d'ell breu sumària i en donar compliment a la sentència recaiguda, fou portat en un carretó fins a la plaça dels traïdors, en qual lloc li fou donat garrot. Sabut és la importància que en aquell temps, com en tots, ha tingut la traïdoria; per aquesta raó la pena imposada fou la més gran de quantes s'han aplicat.

Una volta li fou donat garrot al dit batlle, fou esquarтерat, cosa que també solia fer-se en aquells temps, i després, llevat el cap, fou posat aquest en una gàbia que quedà penjada a l'esmentada plaça dels traïdors, ja que, com es veu pel nom de la plaça, aquesta era sols destinada a certes execucions.

Aquesta mena de justícia primitiva ha anat perdurant, si bé atenuada, fins als nostres temps, en què els condemnats a mort devien quedar exposats damunt del cadafalc fins a la posta de sol; s'acabaren els esquarтерaments, que ni mai que no haguessin existit, per immorals i repugnants.

JOSEP.

L'imposant pas de Collegats.

INDRETS DE CATALUNYA

El pas de Collegats

A tres quilòmetres de la productiva, tant en cereals i llegums com en bestiar, vila de Pobla de Segur, en la comarca de Pallars Jussà, i seguint el riu Noguera Pallaresa, es troba el massís d'una muntanya anomenada Boumort i enmig de dita muntanya una gran penya coneguda amb el nom de forat o pas de Collegats.

A primera vista sembla que sigui un mur vertical d'una gran alçada, al qual vagi a estavellar-se el riu; mirat més detingudament, i a l'apropar-se a la mun-

tanya, hom es dóna compte que les dues vies, el riu i la carretera, la travessen per una allau igualment com si fos una foradada. Segons compta la llegenda, antigament, en l'esmentada muntanya, va obrir-se o fer-se com una escletxa, per on les aigües han format el riu.

El llarg tros conegut per Collegats, que mideix uns tres quilòmetres, és d'un imponent i estens panorama rústic i silvestre; no es troba més que la masia Gramuntill, situada al punt alt de la muntanya, en un planell que hi ha.

Poc abans de sortir de Collegats, impressiona vivament una gran cascada d'aigua, que saltant de dalt la muntanya, forma com un desmai d'escuma que els naturals del país l'anomenen *l'argenteria*. Es sorprenent a l'estiu veure l'aigua com salta i juguineja entre les roques; a l'hivern és molt més bonic i corprenedor admirar les estalactites de tota mena formades per les gelades.

JOSEP PONS I MESTRE.

Anecdolari català

En Pompeu Gener feia temps que tenia anunciada l'aparició d'un llibre seu, i com que passava el temps en va, un dia, un amic l'atura, i li pregunta:

—I què, quan surt aquest llibre?

—Aviat, aviat —va fer ell—. La Casa Ollendorff, de París, me'n té diversos per a publicar.

—I com és que no els publica?

—Oh!, ja estaven a punt de sortir...

—I, doncs?...

—Ja us ho diré... No han pogut sortir encara, perquè en les passades inundacions de París es va mullar el paper.

UAB
Biblioteca de Documentació
i Hemeroteca General

«No em fots, beco, que els vull ferrats!»

AQUEST modisme, que el poble s'ha fet seu, es conta el seu origen d'aquesta manera:

Trobant-se un dia un minyó molt espavilat i amb molta gana, va entrar a casa un *beco* i va demanar amb molta pressa que li servissin mitja dotzena d'ous en una truita.

El mosso va transmetre l'ordre en veu alta al cuiner en *l'argot* peculiar dels fondistes i que solament ells entenen; sentint això el minyó i pensant que advertia al de la cuina que li fes trampa o escamotegés algun ou, el va interrompre amb molta energia dient-li: —*No em fots, beco, que els vull ferrats!*

D'aquí ve que, si un pensa hi ha un altre que el vol enganyar, li contesta aquesta dita, fent-li així entendre que ja està previngut i no serà fàcil que li doni gat per llebre.

Bo serà també esclarir l'origen de la paraula *beco* i el que significa; actualment a Barcelona només ha quedat, per a poder constatar la seva existència, el tan celebrat *Beco del recó*.

La paraula *beco* s'aplica a determinades cases on es serveix menjar, i es suposa que ve de la paraula italiana *Beco*, que en català significa *bec*. Se'ls anomenava així, degut que essent els propietaris d'aquests establiments, molts d'ells italians, per a cridar l'atenció del públic gastronòmic, seguint el costum de la seva terra, la qual consistia en què tots els caps o *becs* de l'aviram que guisaven a la cuina, els clavaven a la porta, i com més *becos* clavats hi havia, més important era el fondista que servia tan suculent menjar.

Ara que hi estem posats, i de fondistes parlem, hem de dir que, a la nostra terra, el nom de fonda és el més generalitzat per anomenar les cases de menjar,

nom que deriva de la *casa Fonda* immediata a Santa Maria del Mar, nomenant-se-la així per ésser verterament *baixa* o *fonda*, havent de baixar, per a entrar-hi, cinc o sis esglaons.

L'antiguitat d'aquesta casa comptava més de tres-cents anys; els seus fundadors foren la família Zanotti i companyia, procedent de la ribera d'Horta, a Itàlia, en el regne de Cerdunya.

D'una inscripció que es llegia a la part posterior de dita fonda, abans de reedificar-se, per l'any 1860, sembla deduir-se que s'establí l'any 1751, que és la de la inscripció.

Per acabar aquesta relació de noms gastronòmics, definiré el de *Restaurant*.

Va tenir lloc el seu origen a París, on s'establí l'any 1765 un tal Boulanger, posant-hi una casa de menjar, i va tenir la pensada de posar sobre la porta aquesta inscripció llatina: *Venite ad me, omnes qui stomacho laboris, et ego Restaurabo vos*.

Vosaltres, tots els qui teniu el païdor dèbil, veniu a ma casa, que jo us confortaré o *Restauraré*; de la qual paraula es formà el nom de *Restaurant*.

J. VENTURA LLATES.

ENDEVINALLES

Fa viure i no és aliment
i quan xiula no té boca,
està fred o està calent
i no el pot veure qui el toca.

(*El vent*).

Entra al mar sense mullar-se,
va més de pressa que el vent,
va pel cel i per la terra
i no es veu i ningú el sent.

(*El pensament*).

Entreteniments Instructius

Secció a càrrec de JOSEP M.ª SALAS I JULIÀ

ACROSTIC

..... N ..
 . O
 S
 .. T .
 . R
 A
 P ...
 .. R ..
 E .
 M ..
 ... S .
 A .

Reemplaçar els punts per lletres, de manera que es llegeixi en cada ratlla el títol d'un periòdic del qual CURIOSITATS DE CATALUNYA, en la seva secció «Nostra Premsa», n'hagi inserit la capçalera corresponent.

ENDEVINALLA

Quina és la cosa que com més s'enlaira més s'abaixa?

AMBIDEXTRE

1 2 3 4 5 Defensa.
 5 4 3 2 1 Confitura.

TARJA

David i Pere Miret
 GUR

Combinar degudament aquestes lletres de manera que formin el títol d'una obra catalana, juntament amb el cognom del seu autor.

LOGOGRIF NUMERIC

1 2 3 4 5 6 7 8 9	Nom d'home
9 4 6 7 9 4 5 7	» »
3 4 8 7 1 8 4	» »
5 4 3 7 1 7	» »
1 4 8 7 6	» »
3 4 9 7	» »
2 5 6	» »
7 2	» »

UAB
 Biblioteca de Comunicació
 i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA